

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ลักษณะการทำงานร่วมกันโดยมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีทักษะความสามารถในการทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะผลงานที่เกิดจากการทำงานอย่างมีขั้นตอนย่อมทำให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งกล่าวได้ว่า "กลุ่ม" มีความสำคัญต่อสังคมและมีบทบาทสำคัญในการอยู่ร่วมกัน เป็นการช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ (ทิสนา ขมมณี และคนอื่น ๆ, 2528)

การดำเนินนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8

(พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) มีการกระจายอำนาจลงมาสู่สภาตำบล ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านจะต้องร่วมกันตัดสินใจ และเลือกแนวทางในการทำงานด้วยตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าหน่วยงานราชการและเอกชนมีความพยายามในการจัดตั้งกลุ่ม โดยถือว่าการรวมกลุ่มมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง แต่สภาพที่ปรากฏโดยทั่ว ๆ ไป กลุ่มต่าง ๆ ส่วนมากจะมีแต่ชื่อ แต่ไม่ค่อยมีกิจกรรมและบางครั้งก็ไม่มีสมาชิกเป็นตัวตน (ดิเรก ก้อนกลีบ, 2527) นอกจากนี้ยังเห็นปริมาณสูงกว่าคุณภาพ ดังกับมีเรื่องเล่ากันว่า "มีหมู่บ้านหนึ่งจะเข้าประกวดหมู่บ้านพัฒนาของทางราชการ ซึ่งมีเกณฑ์ไว้ว่าจะต้องมีการรวมกลุ่มยิ่งมากกลุ่มยิ่งดี ก็เลยต้องพูดเท็จไปว่ามีกลุ่มต่าง ๆ เมื่อกรรมการมาตรวจ แต่จริง ๆ แล้ว ไม่มีแม้แต่กลุ่มเดียว" (สงยุทธ ตรีบุษกร, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2528) ที่กล่าวว่าคนไทยขาดประสิทธิภาพในการทำงานเป็นกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากความล้มเหลวของกลุ่มต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ พรรคการเมือง ฯลฯ นอกจากนี้กรมการปกครองได้มีการสรุปปัญหาของสภาตำบลไว้ประการหนึ่งว่า คณะกรรมการสภาตำบลยังไม่รู้จักวิธีการทำงานแบบกลุ่ม (ดิเรก ก้อนกลีบ, 2527)

จากผลการวิจัยของ สมคิด เมตไตรพันธ์ (2530) พบว่า ปัญหาที่สำคัญของการทำงานเป็นกลุ่มเกิดจากการขาดความเข้าใจที่แท้จริงของการทำงานเป็นกลุ่ม ขาดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้กลุ่มต่าง ๆ ประสบความล้มเหลวในการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มนาฏศิลป์ ฯลฯ จนเป็นเหตุให้กลุ่มต้องล้มเลิกไป

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาวัฒนธรรมด้านการทำงานและประกอบอาชีพของคนไทย โดยคณะกรรมการเฉพาะกิจ (2525) พบว่า คนไทยหลายอาชีพมีปัญหาในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น เกษตรกรไทยไม่ชอบทำงานเป็นกลุ่มถาวร ผู้มีอาชีพใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมมักต้องรวมตัวกันโดยยึดบุคคลมากกว่าหลักการ ขาดการกำหนดขั้นตอนวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีป อภิลักษณ์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่าการทำงานเป็นกลุ่มของคนไทยจะด้อยประสิทธิภาพกว่าการทำงานเป็นรายบุคคล ในเรื่องนี้ ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ (2522) อธิบายว่า คนไทยส่วนใหญ่นิยมความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำอะไรตามสะดวก ตามใจตนเอง ทำให้ขาดการทำงานเป็นหมู่คณะ ซึ่งสอดคล้องกับ วริษา ศิวศรีธานนท์ (2523) ที่อธิบายไว้ว่า คนไทยมีค่านิยมส่วนบุคคลซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลมิได้เน้นความเป็นกลุ่มในการทำงาน มีผู้กล่าวถึงเรื่องการทำงานกลุ่มของคนไทยไว้หลายท่าน เช่น บรรจง ชูสกุลชาติ (2517) เขียนไว้ในหนังสือปฏิรูปอุดมการณ์การศึกษาว่า "คนไทยไม่สามารถร่วมกันทำงานเป็นทีมได้ เมื่อเราทำงานร่วมกันเป็นทีมก็มักจะมีปัญหา เรื่องความสามัคคี ปัญหาเรื่องการใช้ปัญญาหาเหตุผล ตลอดจนปัญหาการไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน" สุวิทย์ ยิ่งวรินทร์ (2512) เขียนไว้ในหนังสือ ชื่อ พัฒนาชนบทในประเทศไทยว่า "คนไทยทั่ว ๆ ไปมีนิสัยชอบทำอะไรตามลำพังตนเองมากกว่าการตั้งกลุ่มหรือรับผิดชอบการทำงานเป็นหมู่" บทบรรณาธิการ คุรุปรีทัศน์ (2522) กล่าวไว้ในหัวข้อความสามารถของการทำงานร่วมกันว่า "มีผู้กล่าวถึงธรรมชาติของคนไทยเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่า คนไทย 1 คน สามารถสู้กับคนชาติอื่นได้ถึง 3 คน แต่ถ้าให้คนไทย 10 คน สู้กับคนชาติอื่นเพียง 3 คน ก็อาจแพ้เขาได้ เราอาจสรุปได้ว่าคนไทยเราขาดความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะ"

จากรายงานการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการทำงานของคนไทยโดย ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสารและภาคสนามสนับสนุนพบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับการทำงาน คนไทยส่วนใหญ่ต้องการทำงานที่ไม่ต้องใช้ความพยายามสม่ำเสมอ ไม่ต้องเสี่ยงไม่ต้องรับผิดชอบและเป็นงานที่มีอิสระ ส่วนในด้านพฤติกรรมการทำงานนั้น คนไทยไม่มีการวางแผนใน

การทำงาน มีสมรรถภาพในการทำงานคนเดียว ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และไม่มีวินัยในการทำงาน

จากปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มของคนไทยดังกล่าวข้างต้น จึงสมควรที่จะได้มีการส่งเสริมสมรรถภาพการทำงานให้สูงขึ้น และมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะประชาชนระดับหมู่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็นพลังสำคัญที่จะบันดาลให้งานพัฒนาบรรลุผลสำเร็จ (ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, วิไล อูไรจิตติสุข และ เจตน์ ถึงสุข, 2526 , สุเทพ เชาวลิต, 2524) ในการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มให้กับประชาชนต้องอาศัยหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่พ้นจากสภาพการเป็นนักเรียนมานานแล้ว การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องง่าย ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ต้องทำ

การจัดกิจกรรมให้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ความรู้แก่บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน บุคคลที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา บุคคลซึ่งต้องประกอบอาชีพ เป็นการพัฒนาคณะภาพชีวิตของประชากรให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นมีความมั่นคงและปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวด 2 นโยบายของรัฐข้อ 2 ได้ระบุว่ารัฐพึงสนับสนุนการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่บุคคลได้รับการศึกษาตลอดชีวิต (สุนทร สุนันท์ชัย, 2529) การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกับบุคคลทุกกลุ่ม ทุกระดับอายุ เพราะกระบวนการศึกษาตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ฉะนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาตลอดชีวิต จึงต้องมีการผสมผสานโครงการการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (วิวัฒนาการการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน พ.ศ. 2482 - 2533, 2524) เพราะการศึกษาลดชีวิตไม่ได้หมายถึงการเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่เป็นการเรียนทุกอย่างเพื่อให้ชีวิตสะดวกสบาย ร่าเริง ให้มีความสุขปลอดภัยและมีความสุขพอสมควร (โกวิท วรพิพัฒน์, 2523) โดยมีรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังนี้

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้า แก่มนุษย์ เครื่องมือที่จะใช้ศึกษาหาความรู้ของมนุษย์ คือ วิชาภาษา พูดได้ เขียนได้ ฟังเข้าใจ อ่านได้

2. บริการข่าวสารข้อมูล จะทำให้คนที่มีเครื่องมือเบื้องต้นในวิชา อ่านออก เขียนได้ สามารถใช้เครื่องมือเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่าน เขียน ค้นคว้าหาความรู้ ทำให้มีการศึกษาต่อเนื่องของประชาชนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว

3. ทักษะวิชาชีพ เป็นการอบรมให้คนทำเป็น รู้จักใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหา มีความสามารถในเรื่องของอาชีพ

การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ได้แก่ โครงสร้างของประชากร ระบบเศรษฐกิจและระบบการปกครอง เพื่อเป็นการสนองนโยบายรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว จึงควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชน นอกจากนี้ควรมีรูปแบบของการจัดกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในระดับหมู่บ้าน เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งจัดเพื่อทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับสนองความต้องการของมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย เป็นการศึกษาตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ทุกอย่างเพื่อให้สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับประชาชนในระดับหมู่บ้าน ยังไม่ได้มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพของประชาชนระดับหมู่บ้านอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เข้าศึกษากับการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรงไปมักเป็นกลุ่มเยาวชน และกลุ่มที่เป็นผู้นำ เพื่อนำมาถ่ายทอดเป็นส่วนมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้า ทั้งทางด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยทั่วไป และการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มโดยเฉพาะ สำหรับนำมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับประชาชนในระดับหมู่บ้านต่อไป จากการศึกษาพบว่า มีแนวคิดที่น่าสนใจ 3 แนวคิด ที่จะนำมาใช้ในการจัด

กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม นั่นคือ แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ กล่าวโดยสังเขป คือ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ กล่าวคือเป็นการนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาจัดความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกันตามแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งอย่างเป็นระบบ ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลดีของการจัดองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบนี้จะช่วยให้การสอนดำเนินไปอย่างสะดวก ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายรวมทั้งทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (รัตนา พุ่มไพศาล, 2528)

นอกจากแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ผู้วิจัยยังศึกษาพบว่า ปัจจุบันนักการศึกษาต่างมีความเห็นสอดคล้องกัน เพื่อลดข้อจำกัดอันจะเกิดขึ้นกับการใช้วิธีการสอนแบบใดแบบเดียว (อუნดา นพคุณ, 2528) ในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับประชาชนระดับหมู่บ้านนั้น จำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะและธรรมชาติของการทำงานเป็นกลุ่ม จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า กระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพมีหลักการและกระบวนการที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมาก กล่าวคือ

1. หลักการการจัดกิจกรรมตามแนวคิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มี 5 ประการ คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันทำ และได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์จนสามารถค้นพบคำตอบหรือการเรียนรู้ตามเป้าหมาย รวมทั้งได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ และแนวทางในการนำความรู้ไปใช้จริง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีกิจกรรมร่วมกัน และแนวคิดร่วมกัน มีการตัดสินใจ โดยอาศัยระบบกลุ่ม หรือกระบวนการกลุ่ม มีการปรับตัว และเจตคติตามความเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิก มีความเข้าใจต่อสิ่งที่จะเป็นปัจจัยให้กลุ่มเจริญขึ้นหรือเสื่อมถอย (จันทร์ ชุ่มเมืองปัก, 2533)

2. หลักการจัดกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้เทคนิคการระดมพลังสมอง ร่วมกันในการทำงาน เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้ความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ช่วยกันหาทางเลือกในการแก้ปัญหา มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นไปตามขั้นตอน จึงเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มได้ ดังผลงานวิจัยของ สุพิน โพธิรัตน์ (2537) พบว่า ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพมีความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่า การที่มีความร่วมมือในการทำงาน เป็นกลุ่มสูงขึ้นย่อมส่งผลให้สมรรถภาพในการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นที่จะต้องนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มตามแนวคิดของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักการของระบบในรูปแบบเส้นตรง เฉพาะ และนำแนวคิดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพมาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม และเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับประชาชนในระดับหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านความรู้สึก หรือทัศนคติที่ต่อการทำงานเป็นกลุ่ม และด้านทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนรู้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม โดยเน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับประชาชนระดับหมู่บ้านโดยตรงแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ อีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ในการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านทัศนคติที่ดีในการทำงานเป็นกลุ่ม และด้านทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม
2. เพื่อทดลองรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาจากผลการวิจัยของ สมคิด เมตไตรพันธ์ (2530) (2530) ซึ่งทำงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้ผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้านในประเทศไทย โดยใช้การฝึกอบรมตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้กับผู้นำกลุ่มในระดับหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ทัศนคติที่ดี และมีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้น

และจากผลการวิจัยของ สุพิน โพธิรัตน์ (2537) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพที่มีต่อความร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรุงเทพมหานคร ผลการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ และมีความร่วมมือในการทำงานสูงกว่าการสอนปกติ

จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ สามารถพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมได้และมีความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

หลังจากการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้านแล้ว ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้นมากกว่า ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับประชาชนในระดับหมู่บ้าน 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะที่ดีต่อการทำงานเป็นกลุ่ม และทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม

2. รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน ตามแนวคิดของ Center for Advancement of teaching : Macquarie University (อ้างอิงใน อุ่นตา นพคุณ, 2527) มีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์ของกิจกรรม
2. โครงสร้างเนื้อหา
3. วิธีการจัดกิจกรรม
4. สถานที่ เวลา และทรัพยากรแหล่งเรียนรู้
5. การประเมินผล

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชาชนระดับหมู่บ้าน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ ทักษะและทักษะเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม

4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุระหว่าง 25 - 40 ปี จากหมู่บ้านคลองวัดบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประชาชน หมายถึง ประชาชนเพศชาย และหญิง ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองวัดระภาศ ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีอายุระหว่าง 25 - 40 ปี การทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน มีการติดต่อประสานงานกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน และมีประโยชน์การทำงานร่วมกัน

สมรรถภาพด้านการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลสามารถทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ความรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม เจตคติที่ดีต่อการทำงานเป็นกลุ่ม และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

ความรู้เรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง ความรู้เรื่องกลุ่ม และการทำงานเป็นกลุ่ม ความรู้เรื่องผู้นำและบทบาทหน้าที่ของผู้นำในการทำงานเป็นกลุ่ม ความรู้เรื่องสมาชิกและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการทำงานเป็นกลุ่ม ความรู้เรื่องกระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่ม

ทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง ทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นกลุ่ม ทัศนคติที่ดีต่อหัวหน้า และบทบาทของหัวหน้ากลุ่ม ทัศนคติที่ดีต่อการเป็นสมาชิก และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่ม

ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง ทักษะในการวางแผน ทักษะในการปฏิบัติตามแผน ทักษะในการประเมินผลงาน และทักษะพื้นฐานในการทำงานเป็นกลุ่ม อันประกอบด้วยทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการอภิปราย ทักษะการแก้ปัญหา และการสร้างมนุษยสัมพันธ์

รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การจัดองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มแก่ประชาชนในระดับหมู่บ้าน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มของประชาชน ในระดับหมู่บ้านให้มีสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสูงเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาด้านสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับประชาชนระดับหมู่บ้านโดยทั่วไป
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ประชากรกลุ่มอื่นต่อไป
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่ม นำไปศึกษาหรือทำวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย